NTK SĨ HOÀNG

Bài: **TRÚC LINH**

NGƯỜI GIỮ NHỊP THỞ CỦA DI SẢN

Giữa nhịp chuyển động không ngừng của thời trang đương đại, NTK Sĩ Hoàng vẫn bền bỉ đi trên một con đường riêng. Con đường trở về với cội nguồn văn hóa dân tộc để tìm kiếm những giá trị có khả năng vượt qua giới hạn của xu hướng và thời gian. Hơn ba thập niên sáng tạo, từ hội họa, áo dài đến gốm, từ những chuyến điền dã khắp các vùng đất Việt Nam đến việc xây dựng Bảo tàng Áo dài, tất cả đều được kết nối bởi một niềm tin nhất quán: di sản chỉ thật sự có ý nghĩa khi tiếp tục sống trong hiện tại và trở thành nguồn cảm hứng cho tương lai.

TRỞ VỀ CỘI NGUỒN ĐỂ TÌM CON ĐƯỜNG SÁNG TẠO

Nếu nhiều nhà thiết kế xem sáng tạo là hành trình không ngừng tìm kiếm những điều mới mẻ, thì với Sĩ Hoàng, mọi khởi đầu lại nằm ở sự trở về. Trở về với lịch sử, với văn hóa, với những giá trị đã được bồi đắp qua nhiều thế hệ để tìm ra sức sống mới cho hiện tại.

"Điều khiến tôi luôn chọn con đường "trở về" không phải vì tôi thiếu khát vọng tìm cái mới, mà bởi tôi nhìn thấy một điều sâu hơn: cội nguồn chính là nơi chứa đựng vô số khả năng chưa được khám phá.", Sĩ Hoàng chia sẻ. Với ông, trở về không có nghĩa là quay lại quá khứ, mà đi sâu hơn vào những giá trị đã hình thành nên căn tính của mình, bởi càng hiểu cội nguồn, càng đi sâu vào văn hóa dân tộc, người sáng tạo càng có cơ hội đi xa mà không đánh mất mình.

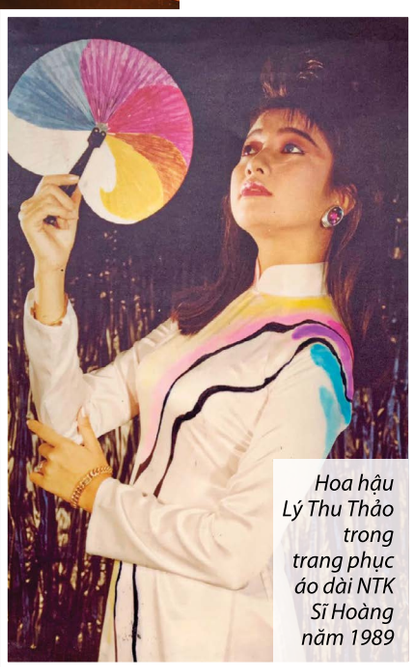

Bộ sưu tập áo dài dạ hội năm 2026

"Di sản đã giúp tôi biết mình là ai, mình thuộc về đâu và vì sao mình làm nghệ thuật."

"Di sản không còn là một "kho tư liệu" để người nghệ sĩ khai thác, mà trở thành một chủ thể để đối thoại. Người sáng tạo không đứng cao hơn di sản để biến đổi nó tùy ý; mình đứng trước di sản với sự hiểu biết, tôn trọng và trách nhiệm."

Có lẽ vì thế mà sau hơn ba thập niên làm nghề, ông không bị cuốn vào cuộc chạy đua tìm kiếm cái mới bằng mọi giá. *"Khi đã biết mình là ai, người nghệ sĩ không còn quá bận tâm phải chạy theo cái mới. Điều quan trọng hơn là làm sao để những gì thuộc về dân tộc mình được tái sinh, có đời sống mới và có khả năng đối thoại với thế giới."*

Hoa hậu Lý Thu Thảo trong trang phục áo dài NTK Sĩ Hoàng năm 1989

Quan niệm ấy đã hiện diện từ rất sớm trong hành trình nghệ thuật của Sĩ Hoàng và đi cùng ông qua nhiều vai trò, từ hội họa, thiết kế áo dài đến nghiên cứu và hoạt động văn hóa. Có những điều chỉ đến nhiều năm sau ông mới đủ trải nghiệmT để gọi tên. Nhìn lại một chiếc áo được thực hiện từ năm 1989, ông nhận ra trực giác của người nghệ sĩ trẻ khi ấy đã âm thầm chỉ đường cho mình suốt nhiều thập niên.

Áo dài vẽ đầu tiên do Á hậu Vũ Thị Xuân Quý mặc năm 1989

"Có những chỗ bây giờ chắc chắn tôi sẽ làm khác. Nhưng tôi không muốn sửa lại. Vì nếu sửa nó bằng kinh nghiệm của hôm nay, tôi sẽ đánh mất sự hồn nhiên của mình thời điểm đó. Điều này rất quan trọng đối với một nghệ sĩ: đừng dùng sự trưởng thành của hôm nay để phán xét sự non trẻ của ngày hôm qua.

Năm 1989, tôi làm chiếc áo bằng trực giác. Năm 2026, tôi mới hiểu trực giác ấy đã âm thầm chỉ đường cho mình suốt 37 năm. Bởi tác phẩm cũ không chỉ lưu giữ phong cách. Nó lưu giữ con người mà ta từng là."

Á hậu Trần Vân Anh trong thiết kế năm 1990

Có lẽ cũng từ đó, áo dài luôn giữ một vị trí đặc biệt trong hành trình sáng tạo của ông. Với Sĩ Hoàng, tà áo dài không chỉ là một trang phục truyền thống mà là một cơ thể văn hóa, nơi lưu giữ ký ức lịch sử, vẻ đẹp của người Việt và những giá trị thẩm mỹ được bồi đắp qua nhiều thế hệ. Giá trị của áo dài vì thế không nằm ở việc trở thành biểu tượng của quá khứ, mà ở khả năng tiếp tục đồng hành cùng đời sống hôm nay, kết nối con người với bản sắc dân tộc một cách tự nhiên.

Và đó cũng là nơi ông đặt nền tảng cho quan niệm: di sản là một thực thể sống. *"Di sản không cần chúng ta giữ nó đứng yên. Di sản cần mỗi thế hệ trao cho nó thêm một đời sống. Tôi trở về không phải để tìm lại cái đã có, mà để tìm ra cái chưa từng được nhìn thấy trong những gì tưởng như đã rất quen thuộc."*

ĐI TÌM NHỮNG MẠCH NGUỒN CỦA VĂN HÓA VIỆT

Ít ai biết rằng phía sau những bộ sưu tập áo dài, những tác phẩm hội họa hay các dự án văn hóa là hàng chục năm Sĩ Hoàng rong ruổi qua nhiều vùng đất để tìm kiếm những chất liệu sáng tạo. Những chuyến đi ấy không đơn thuần là hành trình tìm kiếm cái đẹp, mà là cách ông đến gần hơn với những giá trị văn hóa vẫn đang được gìn giữ trong đời sống của các cộng đồng.

Từ những năm 1990, ông nhiều lần tìm về vùng Đông Bắc, Tây Bắc, sống cùng đồng bào các dân tộc thiểu số để tìm hiểu tập quán, trang phục, tín ngưỡng và những hoa văn được truyền qua nhiều thế hệ. Nhưng càng ở lâu, ông càng hiểu rằng điều mình tìm kiếm không chỉ nằm trên những tấm vải hay trong những đường thêu. Sau mỗi hình dáng, màu sắc là một câu chuyện về con người và cách một cộng đồng lưu giữ ký ức của mình.

"Đó là những cuộc gặp giữa người nghệ sĩ và những người vô danh đang gìn giữ di sản bằng chính đời sống hằng ngày của họ. Và chính những cuộc gặp như thế đã khiến tôi dần chuyển từ tư duy "lấy di sản để sáng tạo" sang "sáng tạo để di sản tiếp tục sống. Ngày trước, tôi đi tìm hoa văn. Sau này tôi hiểu rằng phía sau mỗi hoa văn là một con người. Và phía sau mỗi con người là một phần ký ức của dân tộc. Từ đó, tôi không còn hỏi mình sẽ làm gì với di sản, mà tự hỏi mình có thể làm gì để di sản còn tiếp tục sống sau thế hệ của mình."

Có lẽ cũng từ những trải nghiệm ấy, hoa văn trong mắt Sĩ Hoàng dần bước ra khỏi ý nghĩa của một họa tiết trang trí để trở thành một thứ ngôn ngữ văn hóa, nơi những câu chuyện về tổ tiên, thiên nhiên, tín ngưỡng và đời sống được lưu giữ qua nhiều thế hệ.

Áo dài diễn viên Thanh Mai mặc năm 1998

"Hoa văn không còn đơn thuần là họa tiết trang trí nữa. Nó trở thành ký ức của một cộng đồng. Một hình thêu có thể chứa quan niệm về tổ tiên. Một màu sắc có thể gắn với núi rừng, tín ngưỡng hay vòng đời con người. Một tấm vải có thể mang trong nó hàng tháng lao động và những kỹ năng được truyền từ bà sang mẹ, từ mẹ sang con."

Từ những trải nghiệm ấy, ông càng cảm nhận rõ sự phong phú của văn hóa Việt Nam được tạo nên từ 54 dân tộc anh em, mỗi cộng đồng mang một thế giới biểu tượng và cách biểu đạt riêng. Kho tàng ấy mở ra một nguồn cảm hứng rộng lớn cho sáng tạo, nhưng đồng thời cũng khiến ông ý thức về sự mênh mông của di sản: điều đáng lo không phải là thiếu chất liệu, mà là một đời người có lẽ không đủ để khám phá hết những gì cha ông đã để lại.

Tranh khảm cội nguồn đạt giải thưởng mỹ thuật quốc gia năm 1998

GIỮ CỐT LÕI ĐỂ DI SẢN ĐƯỢC SỐNG

Từ những chuyến điền dã, những cuộc gặp gỡ với nghệ nhân và những năm tháng miệt mài nghiên cứu văn hóa, Sĩ Hoàng dần hình thành một nguyên tắc sáng tạo mà ông luôn xem là kim chỉ nam trong suốt hành trình làm nghề: giữ lại cốt lõi tinh thần, nhưng không ngừng đổi mới hình thức biểu đạt.

"Tôi nghĩ ranh giới không nằm ở chỗ mình thay đổi bao nhiêu, mà ở chỗ mình hiểu bao nhiêu trước khi thay đổi. Tôi có thể thay đổi chất liệu, màu sắc, tỷ lệ, kỹ thuật hay cách trình diễn, nhưng tôi không muốn làm mất đi lý do văn hóa khiến hình thức ấy được sinh ra."

Theo ông, hình thức có thể thay đổi, hệ mã nhận diện có thể được diễn giải lại, nhưng phía sau tất cả vẫn phải là ký ức cộng đồng, lịch sử, quan niệm thẩm mỹ và căn tính văn hóa. Nếu lớp tinh thần ấy biến mất, một tác phẩm dù sử dụng rất nhiều hoa văn truyền thống vẫn có thể chỉ còn "dáng vẻ di sản", chứ không còn tinh thần của di sản.

"Tôi không muốn sao chép quá khứ, nhưng cũng không muốn sử dụng quá khứ như một kho họa tiết để trang trí cho hiện tại. Với tôi, sáng tạo là làm cho di sản có thêm một đời sống mới mà khi nhìn vào, người ta vẫn nhận ra linh hồn đã sinh ra nó."

Tinh thần ấy được thể hiện rõ trong hành trình ông gắn bó với làng gốm Bàu Trúc. Thay vì chỉ tìm cảm hứng từ một làng nghề đang đứng trước nguy cơ mai một, ông lựa chọn đồng hành cùng các nghệ nhân nghiên cứu những mẫu thiết kế mới, mở rộng khả năng ứng dụng của gốm trong đời sống hiện đại. Với Sĩ Hoàng, đó không chỉ là sáng tạo mà còn là cách đáp lại những giá trị mà di sản đã trao tặng.

Các sản phẩm gốm do NTK Sĩ Hoàng thực hiện

Đằng sau quan niệm ấy là tinh thần biết ơn mà NTK luôn nhắc đến. Mỗi con người đều đang thừa hưởng thành quả từ thiên nhiên, từ tiền nhân và từ những cộng đồng, từ những người mẹ, người bà, những nghệ nhân, những người thợ vô danh đã dệt, thêu, may, vẽ và trao truyền biết bao điều qua nhiều thế hệ. Vì vậy, mỗi sáng tạo mới không chỉ là một tác phẩm, mà còn là sự tiếp nối và tri ân đối với dòng chảy văn hóa dân tộc.

Tranh di sản vận động

NGƯỜI GIỮ MẠCH NỐI CỦA DI SẢN

Nếu có một hình ảnh có thể diễn tả trọn vẹn hành trình sáng tạo của Sĩ Hoàng, thì đó là vòng xoắn - Spiral. Với ông, đó không chỉ là một biểu tượng, mà là cách vận động của văn hóa và sự sống: luôn hướng về phía trước nhưng chưa bao giờ rời khỏi phần lõi đã tạo nên mình.

"Điều tôi mong được tiếp tục sau mình có lẽ không phải là tên tuổi Sĩ Hoàng, cũng không phải những thiết kế mang dấu ấn cá nhân, mà là một cách nghĩ về văn hóa và sự tiếp nối."

Đó cũng là cách ông nhìn về hành trình hơn ba thập niên của mình. Từ hội họa, áo dài, thiết kế đến giáo dục, từ sáng tạo cá nhân đến bảo tồn và những dự án hướng tới việc trao truyền di sản cho thế hệ sau, mỗi chặng đường là một vòng xoắn mới luôn quay quanh tâm điểm, không bao giờ trở lại đúng vị trí cũ

nhưng vẫn mang theo phần cốt lõi đã hình thành từ những ngày đầu. Ông không mong thế hệ sau lặp lại mình, mà mong những gì mình để lại trở thành một điểm tựa để họ có thể đi xa hơn.

"Nếu họ chỉ lặp lại tôi, vòng xoắn ấy đã ngừng chuyển động. Tôi mong họ trở về cùng một cội nguồn, nhưng từ đó đi tiếp bằng con đường của họ. Có thể bằng thời trang, hội họa, âm nhạc, công nghệ hay những ngôn ngữ mà thế hệ tôi hôm nay còn chưa hình dung được. Nếu một ngày cái tên Sĩ Hoàng không còn được nhắc đến nhiều, nhưng vẫn có những người trẻ tin rằng văn hóa Việt Nam là một nguồn lực để sáng tạo, để tự tin bước ra thế giới và để trao lại cho thế hệ sau, thì với tôi, hành trình ấy vẫn đang tiếp tục."

"Điều tôi muốn để lại không phải là dấu chân để người sau bước theo, mà là một điểm tựa để từ đó họ có thể bước xa hơn tôi. Đó cũng chính là ý nghĩa đẹp nhất của Spiral: Không truyền lại một hình thức để lặp lại, mà truyền lại một cội nguồn để tiếp tục sinh thành."

Với những người trẻ đưa văn hóa Việt vào sáng tạo, điều ông mong muốn không phải là sự sao chép, mà là sự hiểu biết và tôn trọng trước khi đổi mới. Ông mong họ giữ được căn tính, tinh thần nằm phía sau hình thức, đồng thời đủ dũng cảm để tìm kiếm những ngôn ngữ biểu đạt của riêng mình.

Sau cùng, có lẽ chính ông cũng là người nhìn thấy rõ nhất sự tiếp nối ấy trong hành trình của mình. Có những lúc ông tưởng mình đang gìn giữ di sản, nhưng càng đi lâu càng hiểu rằng mối quan hệ ấy không chỉ có một chiều.

"Cảm ơn vì đã cho tôi một cội nguồn để trở về - và từ cội nguồn ấy, cho tôi một con đường để đi. Có những lúc tôi tưởng mình đang gìn giữ di sản. Đến cuối cùng tôi mới hiểu: chính di sản đã gìn giữ tôi."

Và có lẽ, đó cũng chính là ý nghĩa đẹp nhất của sáng tạo: không phải tạo ra một điều hoàn toàn mới, mà làm cho những giá trị đã tồn tại từ rất lâu vẫn có thể tiếp tục chạm đến trái tim của con người trong mỗi thời đại.

Bộ sưu tập áo dài dạ hội năm 2026